

JOZEF PIAČEK

PREČO JA?

(MEDITÁCIA NAHLAS)

dodo.piacek@gmail.com

WEBOVÁ STRÁNKA

<http://www.jozefpiacek.info/>

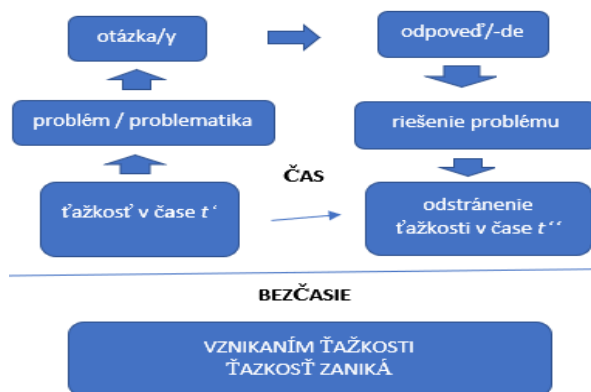
/1./ SÚČASNÝ HISTORICKÝ TYP ZLOŽITOSTI NAŠICH ŤAŽKOSTÍ

Historický typ zložitosti ťažkostí, pred ktorými stojí filozofia 21. storočia, je taký, ktorý sa vymyká našej predstavivosti. Stupeň zložitosti by sme mohli opísať slovami, že nik si s ničím nevie dať rady v ničom, na žiadnej úrovni, ani na úrovni osobnej, ani na úrovni interpersonálnej, ani na úrovni spoločenskej a politickej, ekologickej, ekonomickej atď. Odráža sa to v pocite, že S NIČÍM SA NEDÁ POHNÚŤ (**kríza**).

Najradostnejší pocit v súvislosti s týmto tvrdením by vyvolala odmietavá reakcia naň a predloženie opačného názoru: **VŠETKY ŤAŽKOSTI SÚ (SKŔR ALEBO NESKŔR) RIEŠITEĽNÉ (synkríza)**.

Jedným z teoretických i praktických prístupov k naznačenej dileme by mohol iniciovať **princíp potešenia z inakosti**.

Z pozície, ktorá je v pozadí predkladaného príspevku, z **pozície synkriticizmu**, vyplýva, že jednou z nevyhnutných podmienok eventuálnej **riešiteľnosti ťažkostí** dnešného historického typu zložitosti, je univerzálna spolutematizácia oblasti nazývanej *ja (ego)*.

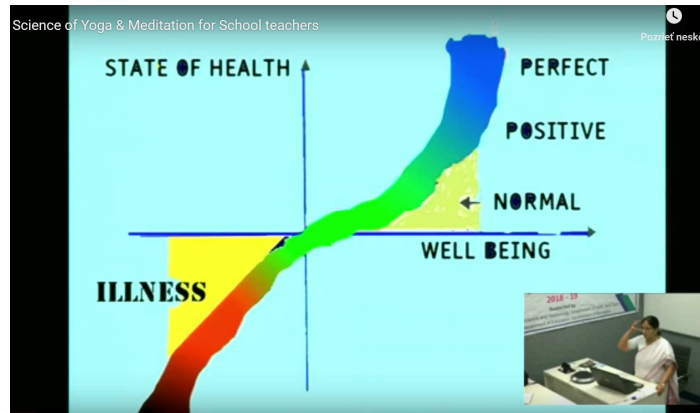

Na svete existuje nepreberné množstvo výskumných smerov a programov zameraných na ego, napríklad indický výskumný program *Anubhava Science Foundation*. Experience, Enquire, Empower, Enjoy ... zameraný pedagogickovýskumne s cieľom *to enrich science and mathematics education in schools of Karnataka*, ktorého cieľ si indickí priatelia ilustrujú

napríklad týmito obrázkami (zdroj:

<https://www.anubhavasciencefoundation.org/> (1. 3. 2019)):

Zaujímavosťou tohto výskumného programu, ako už z jeho názvu vyplýva, je *anubhava*, čo je sanskrtské označenie intuície alebo sústavnej ničím nesprostredkovanej skúsenosti. Na Západe takémuto prístupu zodpovedajú povedzme fenomenologicky orientované výskumné programy. Okrem nich existujú aj analytickofilozoficky fundované programy a ďalšie smery, o ktorých sa teraz nechcem rozširovať (pozri k tomuto môj príspevok *Filozofia výchovy* (<http://www.akademickvrepozitar.sk/sk/repozitar/o-filozofii-vychovy.pdf>)). Na fenomén *anubhava* (bezprostredná sústavná pozornosť) alebo *anubhavana* (prežívanie) upozorňujem preto, lebo to je jeden z možných prístupov súbežne aktivizujúcich tak bezprostredné pred- alebo mimovedecké, ako aj vedecké a filozofické orientovanie sa v **celku predvýskumne daného (CPD)**. Metodologickým otázkam vzťahu mimovedeckého a vedeckého pristupovania k CPD sa venujem napríklad v štúdií *Synkritický pohľad na mystiku*

(<http://www.akademickyrepozitar.sk/Jozef-Piacek/Synkriticky-pohlad-na-mystiku>).

Jedným z kritérií rozdelenia **prístupov k ja** je vyčlenenie akademických a mimoakademických prístupov.

Akademické prístupy sa opierajú o

- rozbor momentálneho prierezu štruktúrou ja,
- skúmanie vzniku a vývinu štruktúry ja a substitúcie tejto štruktúry štruktúrou anegoity,
- výskum nevyhnutných externých súvislostí štruktúry ja.

Mimoakademické prístupy sú dosť kontroverzné a vyvolávajú dramatické reakcie, stačí pripomenúť oblasť **alternativistiky** (súbor neštandardných, mimoškolských alebo mimovedeckých prístupov k egu).

V Seminári Integrácia sme na Univerzite Komenského v druhej polovici 80-tych rokov minulého storočia reagovali na dilemu akademickosť / mimoakademickosť postupom zvaným **meditácia nahlas**.

S cieľom využiť potenciál naznačenej paralelnosti predvedeckého a vedeckého prístupovania k ja sme rozpracovali cieľavedomé nereduktívne usúvzťažňovanie, ktoré by sa dalo označiť ako **synkritika** (vedomé uskutočňovanie synkrízy).

/2./ SYNKRITIKA AKADEMICKOSTI A MIMOAKADEMICKOSTI V PRÍSTUPE K EGU

Keď sa s výskumným zámerom dívame na to, čo sa s nami deje v akejkoľvek rovine alebo rozmere, osobne, privátne, alebo verejne, historicky, spoločensky, politicky, ekonomicky atď. v kontexte úvodom spomínanej superzložitosti ťažkostí, naša výskumná pozornosť sa skôr či neskôr nevyhnutne musí dotknúť toho, čo označujeme termínom *ego*. To, ako ego zahliadneme v celku predvýskumne daného (CPD) závisí od konfigurácie kategórií intervenujúcich v našom prístupovaní k CPD a jeho útvarom, vrátane ega. Z naznačenej schémy systémového prístupu k egu vidno, že intervenujúcimi kategóriami alebo pojmami v ňom sú kategórie / pojmy systému, štruktúry a vzťahu. Treba si však uvedomiť, že rozhodujúce sú tu ďalšie alebo hlbšie kategórie, napr. kategória večnosti, bezčasia, konečnosti, substancie, procesu, času, spaciálnosti, bezpriestorovosti atď.

Otázku konfigurácie kategórií intervenujúcich vo výskume ega možno provokatívnejšie zaostriť do podoby otázky, či je vôbec nevyhnutné ja tematizovať ako čosi nevyhnutne sa viažuce na fungovanie nášho života. Je nevyhnutná tematizácia ega pri skúmaní človeka, jeho psychiky, histórie, pri

skúmaní akéhokoľvek prierezu jeho bytím? K čomu tematizácia ega vedie? K čomu by viedlo jej obídienie? A ešte ostrejšie formulované: K čomu by viedlo vôbec obídienie ega, ktoré by sme generálne mohli označovať termínom **deegoizácia**, k spáse alebo k zániku človečenstva?

Fenomén alebo proces (ak to vôbec je proces) deegoizácie sa začne vynárať v okamihu, keď sa v konfigurácii kategórií intervenujúcich v našom výskume ega začne do kľúčovej polohy presúvať kategória dočasnosti ega.

Z celku toho, čo predchádza akémukoľvek upriamovaniu sa pozornosti, sa ako z hĺbín oceánu vynára na povrch kolosálna štruktúra dovoľujúca vidieť iba seba, zastierajúca všetko až po obzor, ba šíriac svoj vplyv aj zaň, a to tak smerom von, ako aj dovnútra. Neponecháva nijakú štrbinku alebo okamih ňou nekontrolovanému **svetlu z nadoblačia mysle**. Toto všestrukturujúcno alebo všestylizujúcno, všestrhujúcno si dáva meno ega, meno ja. Nedá sa preto čudovať, že nemožno vidieť nič iné, než jeho. Ak dianie sveta na ktoromkoľvek jeho mieste sa spriada týmto spôsobom, čiže optikou centripetálneho účinkovania štruktúry ega, je tu nevyhnutne konflikt alebo neznesiteľné napätie (ilustrovať dištinkciou partner × obraz partnera), pretože to je dianie každého prinajmenšom dospelého ľudského individua. Čo tvárou v tvár tomuto daniu prichodí robiť vedomej bytosti vyznačujúcej sa časovou a priestorovou konečnosťou? Aké má šance? A má vôbec nejaké možnosti participovať aj na niečom inom, než je dianie ega? Nie sme ním totálne determinovaní? Zhrňme si to – ego kontra konečné individuum.

Je dobre takto postavená otázka? Je na mieste ono nenápadné slovíčko *contra*?

Naráciu, v ktorej sa vyskytujú slová *kontra*, *boj*, *odpor*, *napätie*, *polemos*, možno označiť ako **polemizmus**. Polemizmus je jedným spôsobom videnia nášho sveta a nášho pobytu v ňom.

Iným spôsobom videnia je **agapizmus**, akési všeuvolňujúce dovoľujúcno byť, keď chcete – hrať sa ako dajaké nevinné bytosti na brehoch mora, nerozčuľujúce sa nad svojou pripútanosťou k súši, ale pobavene pozorujúce príboje dotierajúce na breh, dotýkajúce sa ich prstov na nohách. Idyla.

Príčinou našej krízy (osobnej i spoločenskej) spočíva v zauzlení sa idyly a boja, toho, čo už v staroveku nazvali *agapé* a *polemos*. Príkladom týchto zauzlení je „boj za mier“, „liga proti rakovine“, „láska k zbraniam“, „telesné milovanie ako zápas“ a podobne.

Nebola by jedným z možných riešení našich všakovakých kríz **synkríza**, večné prebývajúcno v preddverí kríz? Naozaj sme fatálne odsúdení na krízy, na uzlovanie sa, na nekončiaci sa závoz, na viaznutie v našich konfliktoch a napätiach?

Hlavnú časť svojej filozofickej a každodenneživotnej činnosti som venoval odhaľovaniu, skúmaniu a rozširovaniu podmienok možnosti udržiavania

nášho života na polceste ku krízam. Postupne sa mi práca rozčlenila v smere desiatich téz koncentrovaných na prierezy životným svetom alebo celkom predvýskumne daného označovaných jednoducho *homo*: 1. *homo transcendens*, 2. *homo culturalis*, 3. *homo inscendens*, 4. *homo significantia vivens*, 5. *homo syncriticus*, 6. *homo amans*, 7. *homo benevolus*, 8. *homo concordans*, 9. *homo virtus constituens* a 10. *homo syncriticisticus*. V každom z týchto prierezov našim životom možno rozpoznať cestu od ega k anegoite čiže **deegoizáciu** (nem. *Entichung*). Anegoita je návratom k pôvodnej nonegoite, ktorou je štruktúra prvej fázy nášho života. Komplex dianí tvoriacich tento celok predvýskumne daného možno vnímať časovo, chronologicky čiže diachronicky a synchronicky a **bezčasmo** čiže perichronicky. Perichrónia ako bezčasové usúvzťažňujúco diachrónie a synchrónie.

/3./ OTÁZKA JEDINEČNOSTI ANEGOITY. ZÁVER

Problém, ktorý sa na záver vynára, je problém jedinečnosti deegoizovaného ľudského individua: Stáva sa človek s rozpusteným egom bláznom alebo svätcom? O koho ide v identifikačnej karte (v občianskom preukaze) takéhoto ľudského individua – o svätca alebo o blázna? Tento problém sa v zásobníku problémov synkriticizmu označuje ako **paradox identifikovateľného deegoizovaného**.

Po strate našej pôvodnej archetypálnej nonegoity a nonteporality, s ktorými prichádzame na svet a ktoré strácame s detstvom, nemáme pravdepodobne inú možnosť pristupovať k paradoxu identifikovateľného deegoizovaného ľudského individua, len sa pozorne prizerať fungovaniu ega. Ešte lepšie by bolo sledovať sám v sebe krok za krokom sám nástup ega. Lenže táto autopsia nastupujúceho ega by sa musela uskutočňovať v dobe končiaceho detstva a nastupujúcej puberty, čo je pri rozháranosti mysle nad vlnobitím hormónov medzi ostrými útesmi spoločenských (etických, právnych, kláštorných a pod.) noriem, predpisov, príkazov, pravidiel a sankcií len ťažko predstaviteľné.

Je evidentné, že nazretie do skutočného fungovania ega, t. j. ega ako súčasti CPD, sa nemôže dostaviť ani zmrazením spomenutého vlnobitia hormónov pomocou zákonov, ani tým, že do vlnobitia nasypeme drogy.

V prvom prípade nad vlnobitím navšíme nepriehľadné betónové platne našich predpisov, umožňujúce nám detegovať nanajvýš staré dobre známe štruktúry ega, v druhom prípade (narkómánie, workoholizmu, úniku do sexuálnych aktivít atď.) sa nad vlnobitím vyklenie efemérna dúha extatických stavov, orgazmu a pod. Čiže k tomu, aby sme uvideli skutočné

fungovanie ega, nám nepomôže ani nepominuteľná pravda našich predpisov a pravidiel, ani pominuteľnosť extatických zážitkov.

Synkriticizmus ako filozofia a zároveň spôsob života hľadá riešenie paradoxu identifikovateľného deegoizovaného v tom, čo by sa dalo nazvať **nácvik registrovania miest úľavy** u druhých okolo nás. V tomto nácviku ide o to, že **identifikáciu podľa štruktúr ega nahradzujeme identifikáciou podľa štruktúr úľavy** na strane našich blížnych vrátane ostatných citiacich tvorov. Sme buď tí, okolo ktorých je dobre, alebo tí, okolo ktorých je zle, alebo tí, okolo ktorých začína byť lepšie, alebo tí, okolo ktorých začína byť horšie.

Kým nemáme schopnosť registrácie ústupu alebo nástupu ťažkostí a utrpenia, ktoré nás obklopujú, čiže kým nemáme súcit a empatiu, sme bytosti iba vykazujúce znaky života, no v skutočnosti sme *second hand* ľuďmi. Ako bytosti z druhej ruky žijeme len sčasti, sťa zombie.

Schopnosť identifikujúcej nás registrácie ústupu alebo nástupu ťažkostí okolo nás sa dostavuje **perichronozofickou metanoiou**, čiže bytostnou premenou ľudí na žičlivo účinné bytosti, na ***societas syncritica***.

LITERATÚRA

1. PIAČEK, J.: Synkriticizmus – filozofia konkordancie. Bratislava, Hronka 2014. ISBN 978-80-971397-7-3
2. PIAČEK, J.: Pomocný slovník filozofie (<http://www.jozefpiacek.info/psf/>)

Názov súboru: Piaček, J. Prečo ja.docx
Adresár: C:\Users\jpiac\Documents
Šablóna: C:\Users\jpiac\AppData\Roaming\Microsoft\Templates\Kreatívny
sprievodný list z dielne spoločnosti MOO.dotx

Názov:

Vec: PREČO JA?

Autor: Jozef Piaček

Kľúčové slová: Jozef PIAČEK

Komentáre:

Dátum vytvorenia: 2/27/2019 7:19:00 AM

Číslo zmeny: 47

Naposledy uložené: 3/17/2019 10:58:00 AM

Naposledy uložil/-a: Jozef Piaček

Celkový čas úprav: 2 916 min.

Posledná tlač: 3/17/2019 10:59:00 AM

Ako posledná kompletná tlač

Počet strán: 7

Počet slov: 1 723 (približne)

Počet znakov: 9 825 (približne)